

ФОРМУВАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНИХ ПРОМИСЛОВИХ ПАРКІВ НА ТЕРИТОРІЇ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Рішко А.В.

На сучасному етапі функціонування економіки нашої країни транскордонне співробітництво є одним з пріоритетних напрямків зовнішньоекономічної діяльності держави. Важливим кроком у поглибленні євроінтеграційних зв'язків є створення транскордонних транспортно-логістичних промислових парків вздовж кордонів України з країнами Європейського Союзу на території Закарпатської області. Створення цих промислових парків сприятиме залученню іноземних інвестицій, зростанню надходжень до державного бюджету, створенню додаткових робочих місць та підвищенню рівня конкурентоспроможності українських підприємств.

Кількість бібліографічних посилань – 4, мова – українська.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, транскордонний транспортно-логістичний промисловий парк, інвестиційна активність, міжнародне співробітництво, промислові комплекси, регіональна промислова політика, прикордонна інфраструктура, конкурентоспроможність, окупність.

ВСТУП

На сучасному етапі перед Україною постав ряд проблем, пов'язаних, зокрема, з впливом світової фінансової кризи на економіку країни, наслідком якої є недостатня інвестиційна активність. У багатьох промислових зонах інвестиційно непривабливі підприємства практично не мають перспектив для відновлення виробничого потенціалу. Сучасний стан міжнародного співробітництва характеризує зростання торгівельно-економічних зв'язків між країнами на всіх етапах розвитку. Фінансово-економічна складова займає ключове положення у зростанні динаміки взаємодії не тільки на світовому, але і на регіональному рівнях. Формування сприятливого іміджу нашої країни як надійного партнера дає можливість бути впевненим у реалізації транскордонних інвестиційних проектів та досягненні нових преференцій зі сторони країн Європейського Союзу.

Досвід країн Східної Європи, зокрема Угорщини, Словаччини, Чехії, свідчить, що створення промислових парків є одним із перспективних шляхів залучення інвестицій, зокрема іноземних, в економічний розвиток регіонів, передусім економічно відсталих, а також одним із прогресивних напрямків транскордонної співпраці.

Промислові комплекси, що поєднують складські, виробничі, офісні та соціально-побутові приміщення, досить поширені у світі: тільки в Німеччині функціонує понад 200 технопарків, в США - понад 400 (технопарк – те ж саме, що й промисловий парк, лише із залученням науково-дослідної складової). Останні десятиліття техно- та індустріальні парки активно розвивалися у країнах азійського регіону, Східної Європи та у Прибалтиці.

Метою даного дослідження є поглиблення знань в галузі транскордонного співробітництва та визначення нових шляхів його здійснення в умовах посилення євроінтеграційних процесів. У дослідженні застосовано методи наукового абстрагування, аналізу, синтезу та системний підхід.

У роботі використано законодавчі та нормативні акти України. Інформаційною основою дослідження стала «Програма побудови транскордонних промислових парків з елементами логістики на території Закарпатської області на період 2009-2015 рр.», яка містить обґрунтування щодо доцільності створення промислових парків на кордоні України з країнами Європейського Союзу на території Закарпатської області.

1 ОСНОВНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПАРКІВ ЯК ОДНОГО З НАПРЯМКІВ ТРАНСКОРДОННОЇ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС

На сьогоднішній час важливим кроком у розвитку транскордонного співробітництва є створення транскордонного транспортно – логістичного промислового парку та кордоні України та Угорщини. Діяльність щодо втілення цієї ідеї вже розпочалася, проте існує ряд проблем, пов'язаних з відсутністю в українському законодавстві правових норм, які б регулювали функціонування промислових парків. Проект Закону «Про промислові парки» пройшов лише перше читання у Верховній раді України. Проте прийнята Концепція розвитку промислових парків, яка і визначає основні засади існування промислових парків на території України.

Відповідно до Проекту Закону України «Про індустріальні (промислові) парки, який визначає правові та

організаційні засади створення та функціонування промислових парків індустріальний (промисловий) парк (далі — промисловий парк) — сукупність суб'єктів господарювання, що здійснюють господарську діяльність на обмеженій та відповідним чином облаштованій території. Промислові парки можуть створюватися в межах земель державної та комунальної власності.

Ініціатором створення промислового парку може бути центральний, місцевий орган виконавчої влади або суб'єкт господарювання, який ініціює та здійснює заходи щодо створення та діяльності промислового парку. Керуюча компанія — юридична особа, яка на одержаній відповідно до законодавства у користування земельній ділянці здійснює облаштування території промислового парку та управління ним [1].

Учасниками промислового парку можуть бути суб'єкти господарювання – юридичні особи (крім суб'єктів, на яких поширюється спрощена система оподаткування, обліку та звітності), які провадять господарську діяльність на території промислового парку на основі договірних відносин з керуючою компанією.

Формування мережі державних і регіональних індустріальних(промислових) парків повинне здійснюватися відповідно до основних напрямів розвитку державної і регіональної промислової політики з урахуванням завдань, пов'язаних з розвитком міських агломерацій.

Промислові транспортно-логістичні транскордонні парки доцільно створювати у промислових регіонах поблизу великих міських агломерацій, але поза їх межами, крім випадків, коли є належна інфраструктура і вільні від забудови земельні ділянки безпосередньо у промислових зонах, а також екологічні умови, які дають змогу створювати промислові парки у межах населених пунктів.

Для створення та розвитку індустріальних (промислових) парків необхідно вжити заходів, спрямованих на:

- розроблення нормативно-правової бази з питань створення та функціонування індустріальних (промислових) парків;
- визначення критеріїв створення індустріального (промислового) парку, зокрема економічних, фінансово-бюджетних, екологічних;
- внесення змін до актів законодавства з метою запровадження спрощеного порядку надання земельних ділянок органам управління індустріальними (промисловими) парками і особливостей реєстрації таких органів та інвесторів;
- визначення механізму стимулювання залучення коштів для реалізації інвестиційних проєктів створення індустріальних (промислових) парків.

Основними завданнями при створенні транскордонних промислових парків є :

- створити сприятливі умови для розміщення в регіонах нових підприємств, у тому числі іноземних;
- активізувати залучення в економіку зовнішніх і внутрішніх інвестицій;
- збільшити надходження до бюджетів податків, зборів (обов'язкових платежів);
- здійснити технічне переоснащення, забезпечити збільшення обсягів виробництва конкурентоспроможних товарів;
- забезпечити ефективне використання інноваційного потенціалу підприємств насамперед військово-промислового комплексу, а також інших підприємств виробничої сфери;
- прискорити процеси реструктуризації у відповідних галузях промисловості.

Програма побудови транскордонних промислових парків з елементами логістики розроблена Головним управлінням економіки Закарпатської обласної державної адміністрації. Відповідно до програми функціонування цих парків буде зосереджено вздовж кордонів України з країнами Європейського Союзу на території Закарпатської області [4].

Реалізація програми дасть змогу створити вихідну базу для організації виробництва, а виробничі потужності, що будуть зосереджені на території області, сприятимуть збільшенню валютних та бюджетних надходжень в країну за рахунок зростання виробництва та освоєння інвестиційних надходжень, отриманих від транскордонної співпраці.

Метою такої транскордонної співпраці є створення інфраструктурних об'єктів та виробничих потужностей на території транскордонних промислових парків, що створить привабливу ситуацію для залучення інвестицій.

Розбудова інфраструктури промислових парків включає в себе:

- проведення інженерних комунікацій (газо-, водо- та електропостачання, зв'язок);
- прокладання залізниці;
- прокладання автомобільної дороги;
- будівництво під'їзних шляхів;
- будівлі митного та транспортного огляду;
- митні та прикордонні пости;
- розбудова соціальної інфраструктури.

Характерною рисою цих транскордонних промислових парків є їх «дзеркальність», тобто розташування по лінії україно-угорського (румунського, словацького) кордону інфраструктурних об'єктів, що сприятиме більш ефективному наданні логістичних послуг та забезпеченні товаропотоку у напрямку «Схід-Захід». «Дзеркальність» функціонування промислових парків створює необхідну кооперацію між суб'єктами господарювання України та країн ЄС, оскільки їх діяльність буде проходити за межами митної території України по різні сторони кордону.

Ідея програми полягає у створенні транскордонних промислових парків на кордоні України з європейським

Союзом, а саме:

- промисловий парк на україно-угорському кордоні в с. Дийда Берегівського району;
- промисловий парк на україно-румунському кордоні в с. Дякове Виноградівського району;
- промисловий парк «Чоп-Загонь» на україно-угорському кордоні;
- промисловий парк «Соломоново» на україно-словацькому кордоні.

Промислові парки на українсько-угорському, українсько-словацькому, українсько-румунському кордонах у своїй структурі будуть характеризуватись інженерно підготовленими земельними ділянками і розміщенням на них відповідних виробничих, складських та адміністративних приміщень, що призначені для виробничої діяльності з використанням передових технологій.

Характерні риси майбутніх промислових парків:

- надання комунікацій усіх типів, необхідних для організації виробничого процесу;
- наявність виробничих, складських та офісних приміщень у межах території промислового парку;
- фахова та ефективна система організації під'їзних шляхів, місць стоянки вантажного і легкового автотранспорту, зон навантаження і розвантаження, контрольно-пропускних зон;
- система організації роботи парку, у т.ч. надання різних видів послуг компаніям-учасникам промислового парку [4].

Передумовою створення промислового парку є розробка техніко-економічного обґрунтування, проектно-технічної документації, проведення маркетингових досліджень з метою аналізу ринку та визначення доцільності запровадження, уникнення можливих ризиків [2].

Співробітництво на кордонах України та Європейського Союзу сформує спільну промислову зону, де буде створений продукт, виробництво компонентів якого будуть зосереджені та сформовані за участю кооперації на спільних підприємствах, які будуть розташовані в промисловому парку по обидві сторони кордону.

2 ПЕРШИЙ ЕТАП ТРАНСКОРДОННОЇ ВЗАЄМОДІЇ В РАМКАХ БУДІВНИЦТВА ТРАНСКОРДОННОГО ІНДУСТРІАЛЬНОГО ПАРКУ

Створення транскордонного індустріального парку проходить в декілька етапів. Перший етап – «Створення транскордонного промислового парку з елементами логістичного центру в Берегівському районі Закарпатської області» - передбачає створення по дві сторони кордону з Угорщиною спільного промислового парку.

Основною метою проекту є створення інфраструктурних об'єктів та виробничих потужностей на території промислового парку, що забезпечить товаропотік в напрямку «Схід-Захід» та створять привабливу ситуацію для залучення інвестицій.

Завдяки цьому проекту Закарпатська та Саболч-Сатмар-Березька області, що їх називають "депресивними регіонами", можуть отримати нове дихання. Бо промисловий парк передбачає будівництво нових підприємств, залучення інвестицій на пільгових умовах, створення робочих місць, відрядження до місцевих бюджетів. Угорська сторона вже має подібний приклад роботи (15-ти річний досвід існування промислового парку на кордоні з Австрією) й готова ним поділитися. Українська сторона готовність поки що лише декларує – відповідні закони держава лише розробляє.

У створенні такого транскордонного промислового парку зацікавлені обидві сторони. І Закарпаття, і угорська область Саболч-Сатмар є депресивними регіонами, мають високий рівень безробіття і взагалі не мають промислових підприємств. На тлі всього цього та економічної кризи промислова зона перш за все поліпшила б життя місцевого населення.

Промисловий парк буде характеризуватися інженерно підготовленими земельними ділянками і розміщенням на них виробничих, складських та адміністративних приміщень, які будуть призначені для виробничої діяльності з використанням новітніх технологій [4].

Характерними рисами промислового парку є надання комунікацій усіх типів, необхідних для організації виробничого процесу, наявність виробничих, складських та офісних приміщень у межах території промислового парку, фахова та ефективна система організації під'їзних шляхів, місць стоянки вантажного та легкового автотранспорту, зон навантаження-розвантаження, контрольно-пропускних зон, система організації роботи парку, у тому числі надання різних видів послуг компаніям-учасникам промислового парку.

Під виділену земельну ділянку, що знаходиться в Берегівському районі Закарпатської області, площею 16,5 га, будуть проведені всі необхідні інженерні комунікації. Земельна ділянка може бути надана в довгострокову оренду або придбана.

На території центру буде прокладена широка та вузька європейська залізнично-дорожня колія, відповідно широка (1520 мм) на українській території та вузька (1435 мм) на угорській. Наявність залізниці та близькість 5-го міжнародного транспортного коридору Лісабон – Будапешт – Київ (на відстані 500 м від території центру) дасть можливість організувати мультимодальні перевезення, підвищить ефективність обслуговування товаропотоків, як в середині, так і за межами центру, оскільки кінцевим споживачем виробленого продукту стануть ринки країн ЄС.

Розбудова прикордонної інфраструктури полягатиме у зведенні ряду інфраструктурних об'єктів, зокрема, побудові митних, прикордонних постів, пунктів перетину, терміналів тощо. Це, в свою чергу, пришвидшить митне оформлення вантажів, сприятиме зростанню інтенсивності товаропотоків.

Вартість першого етапу проекту складатиме приблизно 13-15 млн. євро. Проектом передбачається створення більше тисячі нових робочих місць. Окупність проекту складає 7-9 років.

Проект прискорить розвиток регіонального співробітництва міжнародного рівня за рахунок диверсифікації виробничих процесів, які матимуть місце на території транскордонного промислового парку з елементами логістики, з одного боку охоплюватиме обслуговування виробничих процесів стосовно фінансових, технологічних, технічних потоків, з іншого боку, надання безпосередньо логістичних послуг.

Тенденції розвитку ринку логістики та зростання частки вантажоперевезень по обидва боки українсько-угорського кордону демонструють динамічне зростання товаропотоків. У зв'язку з цим, постає необхідність створення транскордонного комплексу, який зміг би за рахунок конкурентних переваг реорганізувати сталі процеси на ринку логістики та закріпити за собою значну частку у сегменті логістичних послуг.

Згідно Концепції створення логістичних центрів з елементами промислових парків Проект «Створення транскордонно-логістичного центру з елементами промислового парку в Берегівському районі Закарпатської області» є одним з п'яти центрів, які будуть створені в Закарпатській області на українсько-угорському, українсько-словацькому та українсько-румунському кордонах [3].

Участь у створенні даного транскордонного транспортно-логістичного парку беруть українська та угорська сторони. Спільна координація зусиль приверне увагу, як європейських, так і українських ділових кіл, а також сприяє формуванню та поглибленню транскордонних, інтеграційних відносин між двома країнами..

Метою двостороннього співробітництва є консолідація зусиль у розбудові прикордонної інфраструктури та координація спільної діяльності в реалізації проекту транскордонного транспортно-логістичного промислового парку.

Характерними особливостями створення промислового парку є усвідомлення того, що новий етап розвитку, до якого наблизиться світова спільнота, вимагатиме створення нових форм кооперації, адже, виходячи з нинішніх реалій, держава повинна бути готова до нового зростання економіки.

Проблемним питанням на шляху створення спільного промислового парку на українсько-угорському кордоні є відсутність єдиних стандартів, норм і правил створення та функціонування подібних парків, так і невідповідність українських норм нормам Європейського Союзу. Водночас такі проблеми не лякають угорську сторону, яка розвиватиме проект на своїй території, зі сподіваннями, що як тільки в Україні будуть врегульовані існуючі недоробки в сфері законодавства та стандартів, дзеркальне відображення парку з'явиться і в Закарпатті – на кордоні з Угорщиною [4].

Формування транскордонних кластерів – прикордонних промислових парків започаткує природний та незворотній процес інтеграції України в європейський економічний простір, відкриваючи тим самим шлях і для інших повномасштабних євро інтеграційних процесів і в інших сферах життєдіяльності Закарпатського регіону.

Функціонування транскордонних транспортно – логістичних парків сприятиме формуванню більш збалансованої і прогнозованої економічної та зовнішньої і внутрішньої політики нашої держави в умовах глобалізації.

ВИСНОВКИ

На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки :

- на сьогоднішній час важливим кроком у розвитку транскордонного співробітництва є створення транскордонного транспортно-логістичного промислового парку та кордоні України та Угорщини. Діяльність щодо втілення цієї ідеї вже розпочалася, проте існує ряд проблем, пов'язаних з відсутністю в українському законодавстві правових норм, які б регулювали функціонування промислових парків;
- створення транскордонного індустріального парку проходить в декілька етапів. Перший етап – «Створення транскордонного промислового парку з елементами логістичного центру в Берегівському районі Закарпатської області» - передбачає створення по дві сторони кордону з Угорщиною спільного промислового парку. Основною метою проекту є створення інфраструктурних об'єктів та виробничих потужностей на території промислового парку, що забезпечить товаропотік в напрямку «Схід-Захід» та створять привабливу ситуацію для залучення інвестицій;
- розбудова прикордонної інфраструктури полягатиме у зведенні ряду інфраструктурних об'єктів, що пришвидшить митне оформлення вантажів, сприятиме зростанню інтенсивності товаропотоків;
- функціонування транскордонних промислових парків на території Закарпатської області прискорить процес інтеграції України в європейський простір, що в свою чергу сприятиме надходженню іноземних інвестицій.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про загальні засади створення і функціонування інвестиційних парків : проект Закону України від 8.09.05 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. Законотворча діяльність Верховної Ради України. Законопроекти. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=25374.
2. Про схвалення Концепції створення індустріальних (промислових) парків [Текст] : розпорядження Кабінету Міністрів України [прийняте 01.08.06] // Урядовий кур'єр. – 2006. – 09 серпня.

3. Про індустриальні (промислові) парки [Текст] : проект Закону України [подано 27.08.08] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. Законотворча діяльність Верховної Ради України. Законопроекти. – Режим доступу: http://eska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=33158.
4. Програма побудови транскордонних промислових парків з елементами логістики на території Закарпатської області на період 2009-2015 рр.

[Рішко Анастасія Василівна](#), здобувач кафедри фінансів УжНУ